

Barevné odchylky ve zbarvení ptáků

Some cases of abnormal coloration in birds

František Štancl

Rohovládova Bělá 81, 533 43

Úvod

Pozorování odchýlně zbarvených ptáků jsou v přírodě poměrně častá (ŠTANCL 1965, ŠOLTYS 2004, JASSO 2006). Existují různé odchylky od typického zbarvení. Albinotičtí ptáci jsou většinou čistě bílí a mají červené oči. JASSO (2006) uvádí údaje o celkem 680 ex. albinotických ptáků 84 druhů. Albinismus se dá v terénu lehce zaměnit za leucismus, zvláště při pozorování v letu. Pták s touto odchýlkou zpravidla nebývá čistě bílý, někdy má bílou jenom část těla a nemá červené oči. Další odchýlkou je melanismus, kdy u ptáka převládá abnormální výskyt černého barviva. Dále je to flavismus nebo isabelismus, tj. žlutavé či plavé zbarvení (OBHLÍDAL 1977). V tomto článku popisují několik pozorování ptáků s odchýlkami od typického zbarvení.

Albinismus

Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*)

Dne 15.5.1947 bylo při kontrole budky v Rohovládově Bělé (okres Pardubice, 50°06'N 15°36'E, nadmořská výška 263 m) pozorováno jedno opeřené čistě bílé mládě s červenýma očima (viz ŠTANCL & ŠTANCLOVÁ 1987).

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)

Dne 11.9.1977 byla na Čermenském rybníce u Dolní Čermné (okres Ústí nad Orlicí, 49°59'N 16°34'E, nadmořská výška 394 m) pozorována čistě bílá vlaštovka mezi asi 200 vlaštovek poletujících nad rybníkem. Dne 22.7.1983 se na stejném místě mezi asi 1000 poletujícími vlaštovkami opět objevila jedna čistě bílá.

Leucismus

Káně lesní (*Buteo buteo*)

Dne 2.11.2002 na jetelovém poli nedaleko Otradova u Hlinska v Čechách (okres Chrudim, 49°48'N 16°03'E, nadmořská výška 502 m) sedělo 39 kání lesních a mezi nimi jedna skoro čistě bílá. Po těle měla jen několik tmavých per.

Kos černý (*Turdus merula*)

V rozmezí let 1974–1977 se v obci Nepomuky (okres Ústí nad Orlicí, 49°58'N 16°38'E, nadmořská výška 421 m) vyskytoval na stejném místě samec kosa, který byl skoro celý bílý, pouze několik per na zádech měl tmavých. Další kos černý byl ve stejných místech pozorován 14.1.1984. I tento kos byl téměř celý bílý. Po tomto datu se zde již nevyskytoval.

Rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*)

Dne 16.7.2003 se v rákosině Sopřečského rybníka u Sopřeče (okres Pardubice, 50°05'N 15°34'E, nadmořská výška 223 m) chytily tři tohoroční ptáci. Všichni měli skoro stejné bílé zbarvení hlavy. Dva se chytily najednou a třetí jen o hodinu déle. Všichni se chytily ve stejném místě a tak soudím, že se jednalo o sourozence. Bílá barva tvořila okolo hlavy bílý kruh. Všichni rákosníci dostali kroužek (S 244 149, S 244 157, S 244 159). Rákosník obecný s kroužkem S 244 157 byl na téže místě kontrolován o rok později 16.7.2004. Byl úplně stejně zbarven jako před rokem. Bílý kroužek na hlavě se mu neztratil a zůstal ve stejné intenzitě. Podobně zbarveného rákosníka uvádí z Tureckého rybníka u Jičina ŠOLTYS (2004). Další rákosník obecný se chytil 13.7.2003 na Strašovském rybníce u Strašova (okres Pardubice, 50°06'N 15°31'E, nadmořská výška 216 m). V zátylku měl bílou skvrnu, zbytek těla měl normální barvu.

Hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*)

Dne 31.10.2004 se v Rohovládové Bělé chytily samice hýla (kroužek N 501 278). Bílá barva tvořila v křídle proužek přes velké krovky křídelní. U letek ručních a loketních bylo bělavých pouze několik per.

Melanismus

Červenka obecná (*Erithacus rubecula*)

Dne 30.3.1967 se chytila ve Výprachticích (okres Ústí nad Orlicí, 49°59'N 16°40'E, nadmořská výška 587 m) dospělá samice červenky (M 536 249), která se na první pohled zdála být celá černá. Při pohledu zblízka bylo hrdlo černé s rezavým nádechem. Nad zobákem se táhnul černý proužek, spodek těla byl špinavě šedočerný. Namísto bělavých teček v křídle byly tečky úplně černé.

Flavismus

Červenka obecná (*Erithacus rubecula*)

Dne 30.3.1972 byl na Haldě u Výprachtic (okres Ústí nad Orlicí, 49°58'N 16°38'E, nadmořská výška 554 m) chycen pták, který byl běžový na zádech, bříše a křídlech. Pouze hrdlo bylo zbarveno normálně.

Sýkora koňadra (*Parus major*)

Dne 17.10.1964 byla na Haldě u Výprachtic chycena samice sýkory koňadry (Z 316 784), která měla světle hnědá (běžová) křídla, proužek přes křídlo byl typicky bílý. Hřbet až k hlavě byl stejně jako křídla světle hnědý. Spodek těla byl zbarven normálně (ŠTANCL 1965).

Vrabec domácí (*Passer domesticus*)

Dne 14.2.2007 byla v Rohovládové Bělé pozorována samice vrabce domácího (PA) s plavým zbarvením těla a mírně načervenalým zobákem.

Souhrn

V tomto příspěvku uvádím přehled vlastních pozorování odchýlně zbarvených ptáků. Albinismus jsem zaznamenal u špačka obecného (*Sturnus vulgaris*) a vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*), leucismus u káně lesní (*Buteo buteo*),

kosa černého (*Turdus merula*), rákosníka obecného (*Acrocephalus scirpaceus*) a hýla obecného (*Pyrrhula pyrrhula*), melanismus u červenky obecné (*Erithacus rubecula*) a flavismus u červenky obecné, sýkory koňadry (*Parus major*) a vrabce domácího (*Passer domesticus*).

Summary

In this paper, I list my own observations of abnormally coloured birds in eastern Bohemia. I recorded albinism in the European Starling (Sturnus vulgaris) and Barn Swallow (Hirundo rustica), leucism in the Buzzard (Buteo buteo), Blackbird (Turdus merula), Reed Warbler (Acrocephalus scirpaceus) and Bulfinch (Pyrrhula pyrrhula). Melanism was recorded in the Robin (Erithacus rubecula) and flavism in the Great Tit (Parus major) and House Sparrow (Passer domesticus).

Literatura

- JASSO L. 2006: Albinismus u ptáků a výskyt albinů v České republice. *Panurus* 15: 57–67.
- OBHLÍDAL F. 1977: Ornitologická příručka. *SZN, Praha*.
- ŠOLTYS V. 2004: Částečný leucismus u rákosníka obecného (*Acrocephalus scirpaceus*). *Panurus* 14: 85–86.
- ŠTANCL F. 1965: Zajímavé zbarvení sýkory koňadry. *Zprávy MOS* 2: 30.
- ŠTANCL L. & ŠTANCLOVÁ H. 1987: Ptactvo Pardubicka II. Bohdanečsko. *Krajské muzeum východních Čech, Pardubice*.

ISBN 978-80-86046-95-2